ΑΔ1.136

Χρωνικά 12/04/1964

ΣΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΧΝΙΖΕΙ ΑΚΟΜΑ

ΟΜΟΡΦΙΤΑ

'Ο πόνος κτύπησε μὲ μανία τοὺς ἀνθρώπους

'Ο θάνατος τῆς Γιωργούλας ὑπῆρξε ἴσως ὁ πιὸ τραγικός. Ὄχι μόνο γιὰ τὰ 12 χρόνια τῆς παιδούλας. Γιὰ τὸ χαροπάλεμα ἴσως πιότερο, ποὺ κλήθηκε νὰ στήσει ἡ μικρή... 28 ὧρες πάλεψε μόνη, μὲ τὴ μανούλα καὶ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους, ποὺ τῆς παραστέκονταν στὸ μαρτύριο, χωρὶς φάρμακα, χωρὶς ἐμβόλια, χωρὶς γιατροῦ τὴ φροντίδα, μὲ μιὰ σφαίρα νὰ τῆς καίει τὰ σωθικά κι' ἐκείνη νὰ φωνάζει: «Δὲν θέλω νὰ πεθάνω μανούλα»!

Πολλὲς φορὲς τόχαμε σχεδὸν ἀποφασίσει νὰ πάμε στὸ χαροκαμένο αὐτὸ σπίτι, πάντα ὅμως τὸ ἀναβάλλαμε. Πῶς θ' ἀντικρύζαμε τὴ μάνα, πῶς θὰ τὴν ἀναγκάζαμε νὰ ξαναγυρίσει στὴ φοβερὴ ἐκείνη μέρα, στὶς φοβερὲς ἐκείνες στιγμές.

Ὁ χρόνος ὅμως πάντα βοηθᾶ· ὄχι τόσο γιατὶ σὲ κάνει νὰ ξεχνᾶς ἀλλὰ γιατὶ ἀπομακρύνει τὸ ἀγαπημένο πρόσωπο ἀπὸ κοντά σου καὶ σὲ κάνει νὰ τὸ θυμᾶσαι ὄχι μόνο στὴν ὥρα τοῦ τραγικοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ στὶς ἄλλες τὶς πιὸ παλιὲς στιγμές. Ἔτσι ὁ νεκρὸς ἀποκτᾶ μιὰ ἄλλη ὑπόσταση, γίνεται ἕνας μετανάστης γιὰ τὸν ὁποῖο μπορεῖς νὰ μιλᾶς πιὸ γαλήνια, πιὸ ἤρεμα...

Μὲ τοῦτες τὶς σκέψεις κινήσαμε μόλις προχθὲς 3½ μῆνες ἀπὸ τότε γιὰ τὴ μπαρουτοκαπνισμένη 'Ομορφίτα. Στενά, ἴσια δρομάκια ὁδηγοῦν μέσα ἀπὸ τὸ Καϊμακλὶ καὶ μᾶς ἐγάζουν ἄντικρυ ἀκριβῶς στὴ «νεκρὴ ζώνη». Τὰ σπίτια στέκουν ἀκόμα, γαζωμένα ἴσως ἀπ' τὶς ὀφαῖρες καὶ πιτσιλισμένα ἀπ' τὶς καπνιές, στέκουν ὅμως κατάκλειστα μόνο, ἔρημα καὶ τρισέρημα χωρὶς οὔτε ἕνα σκυλὶ στὰ ξωπόρτια ἢ ἕνα γατὶ ξεχασμένο στὰ πεζούλια τῶν παραθύρων. Ἐδῶ ἔμεναν κάποτες τούρκικες οἰκογένειες...

Ἐδῶ κατάφατσα τῆς «νεκρῆς γειτονιᾶς», στὴν πρώτη - πρώτη γραμμὴ κατοικεῖ ἡ οἰκογένεια τοῦ Βενιζέλου. Στὸ μπροστινὸ σπίτι ὁ Βενιζέλος μὲ τὰ τέσσερα παιδιὰ ποὺ τοῦ ἀπέμειναν καὶ στὸ πίσω ὁ Ψαρᾶς μὲ τὰ ἕξη παιδιὰ καὶ τὴ φωτογραφία τοῦ 16όχρονου γιοῦ, τοῦ Κόκου, στὸ τραπέζι νὰ κοιτάζει μ' ἕνα σωρὸ ἐρωτηματικὰ στὸ θλέμμα. Ὁ Κόκος ἔπεσε τὴ Δευτέρα στὶς 23 τοῦ Δεκέμβρη καὶ ἡ Γιωργούλα τὴν Τρίτη... Συγγενικὲς οἱ δυὸ οἰκογένειες, ἔσμιξαν τώρα καὶ μὲ τὸν πόνο κι' ὅταν ἀναγκάστηκαν νὰ μετοικήσουν ἀπὸ τὰ αἱματόβρεκτα σπίτια ἄραξαν μαζὶ στὸν καινούργιο αὐτὸ δρόμο, ποὺ δὲν ἀπέχει καὶ πολὺ ἀπὸ τὸν παλιό.

Μᾶς ὑποδέχεται πρῶτος ὁ πατέρας. Ἀπὸ παλιὰ στέλεχος τῶν λαϊκῶν ὀργανώσεων ἔχει καλλιεργήσει μέσα του ἐκείνη τὴν αὐτοσυγκράτηση καὶ πειθαρχία τοῦ αἱμάτινου τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ἀκαμψία τὴν ἀντίκρυσε μέσα ἀπὸ τὴ λογικὴ καὶ τὸ τόσο δυσβάστακτο ἀκόμα φορτίο τοῦ πόνου ἀπ' τὸν χαμὸ τῆς κορούλας του.

Δὲν εἶναι ὅμως ὁ πατέρας, ποὺ θὰ μᾶς μιλήσει γιὰ τὴ μέρα ἐκείνη. Τόφερε ἔτσι ἡ μοίρα καὶ βρέθηκε στὸ Νοσοκομεῖο ἐκεῖνες τὶς μέρες τοῦ Δεκέμβρη γιὰ ἐγχείρηση... Μᾶς ὁδηγᾶ στὴ μητέρα, ποὺ «τάξησε ὅλα», μᾶς λέει.

Καθόμαστε σ' ἕνα μικρό, περιποιημένο δωμάτιο, ἐνῶ γύρω στέκονται τὰ ἄλλα τέσσερα παιδιά, ἀπὸ τὴν πόρτα μπαινοβγαίνουν οἱ γείτονες, ρίχνουν μιὰ ματιὰ πονετική, λένε ἕνα καλὸ λόγο καὶ πάλι φεύγουν γιὰ νάρθουν ἄλλοι.

Κι' ἡ μητέρα ἀρχίζει νὰ διηγέται. Ἡ φωνή της εἶναι λίγο σιγανὴ ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ τὴν κάνει σταθερή. Βλέπεις τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλει νὰ φανεῖ «λογική», «πολιτισμένη», «ἐξυπηρετικὴ» ἀπέναντι στοὺς δημοσιογράφους.

ΚΑΛΗ, ΠΡΩΤΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΟΥΛΑ...

Ἀπὸ μικρὸ παιδάκι ἡ Γιωργούλα ἦταν πάντα δεμένη μὲ τὴ μανούλα της. Πάντα στὸ πλάϊ της, βοηθοῦσε σ' ὅλα κι' ἀναπτυσσόταν σιγὰ-σιγὰ σὲ μιὰ καλὴ νοικοκυρούλα, πρώτη στὶς δουλιές, πρώτη στὴν καθαριότητα. Ἀπ' τὸ τετράδιο τῶν συνθέσεων της μαθαίνουμε πὼς στὴν τάξη τὴν εἶχαν ἐκλέξει στὴν Ἐπιτροπὴ Καθαριότητος. Ἤθελε, μᾶς λένε, σὰν μεγαλώσει νὰ γίνει παιδαγωγός, ν' ἀσχολεῖται μὲ τὰ μικρὰ παιδιά, νὰ τὰ φροντίζει, νὰ τὰ συμβουλεύει, νὰ τὰ διδάσκει.

Αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τῆς Γιωργούλας ἐκφράστηκαν πολὺ ἔντονα μέσα σ' ἐκεῖνες τὶς τραγικὲς μέρες.

Στὸ σπίτι τοῦ Βενιζέλου εἶχαν συγκεντρωθεῖ τὴ Δευτέρα στὶς 23 τοῦ Δεκέμβρη 80 πρόσωπα, τὸ μισὰ περίπου παιδιά. Εἶχε ἀνάψει γιὰ καλὰ ἡ φωτιὰ καὶ οἱ Τοῦρκοι τρομοκράτες ἔβαζαν ἀπὸ παντοῦ ἐνάντια στὰ ἑλληνικὰ σπίτια τῆς συνοικίας. Τότε ἀκριβῶς ἀποφάσισαν ὅλοι νὰ σμίξουν καὶ τὰ δυὸ δωμάτια τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Βενιζέλου μὲ τὰ «16 βολίτζια» γέμισαν ἀσφυκτικά.

Ἕνας θάνατος βαροῦσε ἤδη σὰν πέτρα ἀπάνω ἀπ' τὶς καρδιὲς ὅλων. Ἔξω στὸν δρόμο, στὸ καλντερίμι, βρισκόταν τὸ πτῶμα τοῦ ἔφηβου, τοῦ Ψαρᾶ. Κανένας ὅμως δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ μετακινήσει, ἔστω νὰ δεῖ ἂν ἦταν νεκρὸ τὸ παιδί. Οἱ σφαῖρες σφύριζαν συνέχεια στὰν δρόμο, ἔσκαζαν στοὺς τοίχους, στὰ παραθυρόφυλλα, κι' οἱ δικοὶ τοῦ σκοτωμένου σκόρπιζαν μέσα σὲ κείνη τὴ συνάθροιση τὸ κλάμα καὶ τὸν ὀδυρμό.

Ἡ Γιωργούλα λοιπὸν μὲ τὰ 12 χρόνια της, ποὺ δὲν μποροῦσαν ἀκόμα νὰ συλλάβουν τὴν ἔκταση τοῦ δράματος, ποὺ συντελοῦνταν τριγύρω της, ἀνάλαβε τὸν ρόλο τῆς καλῆς νοικοκυρούλας. Βοηθοῦσε στὸ μαγείρεμα, στὸ σερβίρισμα τῶν παιδιῶν, τὴ νύκτα δὲ τῆς Δευτέρας πίεζε τὴ μαμά της νὰ κοιτάξουν πῶς θὰ βολεύονταν τὰ παιδάκια ὅταν θὰ χρειάζονταν νὰ πᾶνε στὴν τουαλέττα.

«ΜΑΜΑ ΤΟ ΠΟΔΙ ΜΟΥ...»

Ἦταν Τρίτη τὸ μεσημέρι, γύρω στὶς 3.

«Ἦταν σὰν προαίσθηση — συνεχίζει ἡ μητέρα. Ἡ Γούλα (Γιωργούλα) μου φοβόταν ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἀπὸ τὴν Κυριακὴ ἀκόμα ὅλο καὶ μὲ κρατοῦσε, δὲν μὲ ἄφηνε ἀπὸ κοντά της. «Μαμὰ φοβᾶμαι...» μούλεγε ὅταν ἄκουε τὶς σφαῖρες κι' ὕστερα τὶς καμπάνες καὶ τὶς σειρῆνες, ποὺ ἔπαιζαν συνέχεια.

»Τὴ νύκτα τῆς Κυριακῆς συγκεντρώθηκαν ὅλα τὰ παιδιὰ πάνω σὲ τοῦτο τὸ κρεβάτι κι' ἐγὼ μαζί τους. Ἦταν ἀδύνατο ὅμως νὰ ἡσυχάσουν. Ἡ Γούλα ἔκλαιε ἀκατάπαυστα. Ἔτρεξα τότε ἔτσι μέσα στὴ νύκτα νὰ φωνάξω καμιὰ ἀπὸ τὶς γειτόνισσες νὰ ρθοῦν νὰ μείνουν μαζί μου».

"Ετσι κι' ἔγινε. Ὅλη ἐκείνη τὴ νύκτα τὴν πέρασαν ξάγρυπνοι.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ φόβος τοῦ παιδιοῦ μεγάλωσε. Εἶχαν σκοτώσει τὸν Κόκο, ἀργότερα ὅμως ὅταν τὸ σπίτι γέμισε μὲ παιδιὰ καὶ μεγάλους ἡ Γιωργούλα βρῆκε ἄλλη ἀπασχόληση καὶ ὁ φόβος ὑποχώρησε λίγο.

Ἦταν λοιπὸν γύρω στὶς 3 τὸ μεσημέρι τῆς Τρίτης. Ἡ πόρτα ἡ πίσω, πούβλεπε στὴν αὐλή, κι' ἀπ' ἐκεῖ σὲ σπίτια ποὺταν ἑλληνικὰ κι' ἔτσι κίνδυνος πυροβολισμῶν δὲν ὑπῆρχε, ἦταν λίγο ἀνοικτή.

«Ἐγὼ — διηγέται ἡ μητέρα — στεκόμουν στὰ πλάγια καὶ κρατοῦσα στὰ χέρια τὸ μικρότερο παιδάκι. Πλάϊ μου καὶ λίγο πιὸ μπροστά, ἦταν ἡ Γούλα καὶ κοντά της ὁ συμπέθερος ὁ Ψαρά. Θυμάμαι πὼς ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἡ Γούλα εἶχε σκύψει γιὰ νὰ δέσει τὸ παπουτσάκι της. Τότε ἄκουσα κάτι σὰν σύριγμα σφαίρας καὶ ἐνστικτώδικα ἔκαναν νὰ τραβήξω τὸ μωρό μου μέσα. Ταυτόχρονα φώναξα. Ἡ Γούλα ἦταν πεσμένη. Νόμισα πὼς λιγοθύμισε. «Ὄχι μάμα — μοῦ λέει — εἶναι τὸ πόδι μου. Μὲ καίει». Σηκώνω τὰ ρουχαλάκια του, μιὰ τόση τρύπα πάνω φηλὰ στὸ πόδι καὶ νὰ πηδάει τὸ αἷμα σὰν βρύση...».

Δὲν ἀντέχει. Ἔτσι ἀπότομα σκεπάζει τὸ βαθειὰ χαρακωμένο της πρόσωπο μὲ τὰ χέρια καὶ ξεσπάει σὲ κλάμα. Κλάσμα βουβό, γιατὶ λαλιὰ δὲν ἀπόμεινε.

Ὁ πατέρας προσπαθεῖ νὰ τὴν παρηγορήσει.

«Ἔλα, ἔλα ἀρκετὰ ἔκλαψες».

Μιὰ γειτόνισσα ἔχει τὴ δική της παρηγοριὰ νὰ δώσει:

«Ἤταν ἀγγελούδι γι' αὐτὸ τὴν πῆρε ὁ Θεὸς μαζί του».

ΤΟ 28ΩΡΟ ΑΡΧΙΖΕΙ..

28 ὧρες πάλαιψε ἡ Γιωργούλα μὲ τὸν θάνατο. Χωρὶς φάρμακα, χωρὶς ἔστω κι' αὐτὸ τὸ βαμβάκι. [illegible] κι' ἄρχισε νὰ ξεσκίζει γιὰ νὰ δέσει τὴν πληγή, ποὺ ἔτρεχε, ἔτρεχε ἀκατάπαυστα.

Ταυτόχρονα ἀπὸ τὸ τηλέφωνο εἰδοποίησαν τὸ Νοσοκομεῖο ἀλλὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ περάσει μέσα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ καταιγιστικὸ πὺρ τῶν τρομοκρατῶν αὐτοκίνητο. Στὴ μητέρα ὅμως δίνονταν ὑποσχέσεις κι' ἐκείνη περίμενε... περίμενε.

Κι' ἡ Γιωργούλα ὅλο παρακαλοῦσε.

«Μαμά, τηλεφώνησε νὰρθοῦν νὰ μὲ πάρουν... Εἶναι ὅλο φωτιά, ποὺ ἔχω μέσα μου μανούλα... Τηλεφώνησε νὰ μὲ πάρουν, νὰ γιάνει τὸ πόδι μου, νὰ παίζω μὲ τὰ ἄλλα παιδιά...».

Ἔρχονταν ὅμως καὶ στιγμές, ποὺ ἡ Γιωργούλα ἀναλάβανε τὸν ρόλο τοῦ παρηγορητῆ τῆς μητέρας της, ὅταν τὴν ἔβλεπε νὰ ξελιγώνεται στὸ κλάμα ἀπάνω στὸ προσκέφαλο της.

«Δὲν ἔχω τίποτα μαμά, δὲν ἔχω τίποτα».

«Περνοῦσαν οἱ ὧρες καὶ ἐγὼ πήγαινα νὰ τρελλαθῶ — συνεχίζει τὴν ἀφήγηση ἡ μητέρα. Τὸ Νοσοκομεῖο δὲν ἔστελνε νὰ πάρει τὸ μωρό μου, ἐκεῖνο ἔκαιγε μέσα στὸν πόνο καὶ τὸν πυρετό. Ἡ σφαίρα εἶχε σφηνωθεῖ βαθειά... Τότε εἶπα: Θὰ βγῶ ἔξω καὶ θὰ φωνάξω στοὺς Τούρκους νὰ μὲ λυπηθοῦν... Εἶχαμε πολλοὺς Τούρκους γνωστοὺς καὶ γείτονες, ἀπὸ χρόνια... Ἡ Φουριὲ ἦταν ἀντίκρυ μας, ὅλη μέρα στὸ σπίτι μας βρίσκονταν, στὶς ἀρώστιες μας ἐκείνη παραστέκονταν στὰ παιδιά... Μόλις τὸ Σάββατο εἶχε ἔρθει στὸ σπίτι καὶ τῆς κάναμε κέϊκ, ποὺ τῆς τὸ πῆρε μάλιστα ἡ ἴδια ἡ Γούλα...

»Ἔλεγα ὅμως ἂν ἀνοίξω τὴν πόρτα θὰ πάρω ὅλο τὸν κόσμο στὸ λαιμό μου... Κι' οἱ ἄλλοι ὅλο μοῦ ἔλεγαν θὰ ἔρθει τὸ αὐτοκίνητο».

«Νὰ μὴ κακίζουμε τὸ Νοσοκομεῖο — ἐπέμβαινε ὁ πατέρας. Ἦταν ἀδύνατο, δὲν μποροῦσε νὰ ἔρθει τὸ αὐτοκίνητο».

«Ναί, ναὶ ἔτσι εἶναι!» ἐπιβεβαιώνει καὶ ἡ ἴδια.

"Ως τὶς 18 ὧρες ἡ Γιωργούλα ἦταν ἐντάξει στὶς αἰσθήσεις της, μιλοῦσε καὶ συμπεριφέρονταν κανονικά... Ὕστερα ἄρχισαν οἱ παραισθήσεις. Σὲ μιὰ στιγμὴ — ἦταν πιὰ Τετάρτη πρωΐ, ἡ μέρα τῶν Χριστουγέννων — ἄρχισε νὰ φωνάζει δυνατὰ ἡ παιδούλα.

«Μαμὰ θέλω νὰ βγοῦν ὅλοι ἔξω καὶ νὰ μείνεις ἐσὺ καὶ ἡ γιαγιά μου».

"Ηθελε τὸ τσουκάλι — ἐξηγᾶ ἡ μητέρα — καὶ ντρεπόταν. Πῆρε ἕνα σεντόνι ἡ μητέρα καὶ τόκανε παραβά. Ποιὸς μποροῦσε νὰ βγεῖ ἔξω; Οὔτε καὶ νὰ κινηθεῖς δὲν μποροῦσες. Ἡ Γιωργούλα ἦταν ξαπλωμένη πάνω σ' ἕνα παπλωματάκι σὲ μιὰ γωνιὰ ἐνῶ παντοῦ τριγύρω, πλάϊ της, ἀπὸ πάνω της ἄλλα παιδιὰ ἔκλαιαν, φώναζαν, ἔπαιζαν.

«ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΟΥ ΜΕΡΑ...»

«Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία μου μέρα... Θὰ πεθάνω» — λέει σὲ μιὰ στιγμὴ ἡ Γιωργούλα στὶς φιλεναδοῦλες της, πούταν τριγύρω. Τὴν κουβέντα τὴν ἄρπαξε καὶ τὸ αὐτὶ τῆς μάνας. "Οχι δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ περιμένει. Θάβγαζε τὸ παιδί της ἀπ' ἐκεῖ ἔστω καὶ μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς της. «Νὰ πᾶμε», φώναξε καὶ ἡ Γιωργούλα.

Μέσα ἀπὸ τρύπες λοιπόν, ποὺ ἔκαναν στὰ σπίτια, πέρασαν τὴ Γιωργούλα καὶ στὸν ἀμέσως ἑπόμενο δρόμο περίμενε ἕνα ταξί. Στὸ μεταξὺ οἱ δυνάμεις τοῦ νόμου εἶχαν ἐξαπολύσει ἀντεπίθεση καὶ τὰ πυρὰ τῶν στασιαστῶν εἶχαν ἀραιώσει λίγο. Ἔβαλαν λοιπὸν τὴ Γιωργούλα στὴ μαξιλάρα, ξάπλωσε καὶ ἡ μητέρα της ἀπὸ πάνω γιὰ νὰ τὴν προφυλάσσει μὲ τὸ κορμί της καὶ τὸ ταξὶ ξεκίνησε. Δὲν προχώρησε ὅμως πολὺ καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἡ μητέρα νιώθει τὸ αὐτοκίνητο νὰ σταματᾶ καὶ τὸν σιωφὲρ νὰ πηδάει κάτω καὶ νὰ φεύγει. Οἱ σφαῖρες κτυποῦσαν τώρα δαιμονισμένα τὸ αὐτοκίνητο, ἔσπασαν τὸ μπροστινὸ καὶ τὸ πισινὸ γιαλί.

«Μαμὰ θὰ πεθάνουμε καὶ οἱ δυὸ», ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ἡ Γιωργούλα, χάϊδευε τὴ μητέρα της καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν βροχὴ ἀπ' τὰ μάτια της.

«Βοήθεια, σῶστε μας», ἄρχισε νὰ φωνάζει ἡ μητέρα.

Τότε ἔνιωσε τὶς σφαῖρες ποὺ τὴν κτύπησαν. Ἔφερε τὸ χέρι στὴν πλάτη, ἄγγιξε, αἷμα. Τὸ κατάλαβε φαίνεται ἡ Γιωργούλα γιατὶ ὅλο καὶ ρωτοῦσε τὴ μητέρα της ἂν κτυπήθηκε.

«Ὄχι, ὄχι μωρό μου», τῆς ἀπαντᾶ καὶ σφίγγει τὰ δόντια.

Μιὰ - δυὸ φορὲς δοκίμασαν μερικοὶ νὰ μποῦν στὸ αὐτοκίνητο, ἀλλὰ τὰ πυρὰ δὲν τοὺς ἐπέτρεπαν. Τὸ σημεῖο ἦταν στόχος τῶν πολυβολείων, ποῦχαν στημένα παντοῦ τριγύρω οἱ τρομοκράτες. Κάποτε ἀπὸ πίσω δοκίμασαν νὰ τραβήξουν μὲ σχοινὶ τὸ αὐτοκίνητο, ἀλλὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα. Ἐμπόδιζαν οἱ ταχύτητες. Ἔσπρωξαν τότε ἕνα δεύτερο αὐτοκίνητο πλάϊ στὸ ταξί, ἐδέθη κάποιος μὲ σχοινὶ — γιὰ νὰ τὸν τραβήξουν σὲ περίπτωση, ποὺ θὰ τραυματιζόταν — ἔτρεξε στὸ αὐτοκίνητο καὶ τὸ ἀποδέσμευσε ἀπὸ τὶς ταχύτητες. Ἔτσι μπόρεσαν καὶ τράβηξαν τὸ ταξὶ πίσω.

«Ἐμένα μὲ πῆραν γιὰ θεραπεία... Μὲ κτύπησαν πέντε σφαῖρες, εὐτυχῶς ἐλαφρά. Μὲ εἶδε ἔτσι κτυπημένη ἡ Γούλα καὶ τὴν ἄκουσα νὰ μοῦ λέει ἔτσι ὅπως τὴν ἔπαιρναν: «Δὲν ἔχω τίποτα μαμά... δὲν ἔχω τίποτα!» Αὐτὰ ἦταν τὰ τελευταῖα της λόγια.. Δὲν τὴν ξανάδα. Πέθανε στὸ δρόμο...».

Ἐδῶ πιὰ ξεσπᾶ σὲ πιὸ δυνατὸ κλάμα, ποὺ τὴ συγκλονίζει ὁλάκερη. Μάταια προσπαθοῦν νὰ τὴν παρηγορήσουν.

«Δὲν κλαίω γιὰ τὴ θυσία—λέει κι' ἡ φωνή της εἶναι δυνατὴ καὶ σταθερή. Κλαίω γιὰ τοὺς καϋμοὺς, ποὺ δὲν τῆς δώσαμε τὴ βοήθεια ποὺ ἔπρεπε».

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΨΑΡΑ

Συνεχίζουμε γιὰ λίγο τὴν κουβέντα μὲ τὸν κ. Βενιζέλο, περνᾶμε καὶ στὸ πίσω σπίτι τοῦ Ψαρᾶ. Ψηλός, ἀδύνατος ὁ πατέρας ἔχει τὴν ὄψη σκληραγωγημένου ἐργάτη... Εἶναι μηχανοδηγὸς στὰ Δημόσια Ἔργα.

Τὸ μεγαλύτερο παιδί του εἶναι ἡ Δέσπω, 18 χρόνων, ὕστερα ἔρχεται ὁ Κόκος 16, ἀκολουθεῖ ὁ Ἀντώνης 14 κι' ὕστερα ἄλλα τέσσερα πιὸ μικρά.

Ἔχει κι' ἄλλα παιδιὰ ἐκεῖ μαζεμένα. Θάταν φίλοι φαίνεται γιατὶ ὅλοι ὁλοπρόθυμα ἔχουν καὶ κάτι νὰ ποῦν γιὰ τὸν Κόκο.

«Ἦταν πρῶτος στὸν Σύλλογο...».

«Ἦταν καλὸς Ἐδονίτης!»

«Ἦταν δουλευτής. Δούλευε ὑδραυλικὸς καὶ τὰ βράδια πήγαινε σὲ Νυκτερινὴ Σχολή».

«Ἦταν ἀφοσιωμένος στὴν ἀδελφή του... Ἐδούλεψε σκληρὰ γιὰ νὰ κτίσει τὸ σπίτι της».

Μιλᾶ καὶ ἡ μητέρα. Κάθεται πίσω, οὔτε καὶ φαίνεται.

«Ἦταν ἕνα παιδὶ ποὺ δὲν ἔλεγε ὄχι!»

«ΤΙ ΦΤΑΙΜΕ ΕΜΕΙΣ;»

Ἐδῶ μέσα ἡ ἀτμόσφαιρα δὲν εἶναι τόσο βαρετή, εἶναι οἱ ἄντρες ποὺ μιλοῦν. Κι' ὁ θάνατος ὅμως εἶχε ἔλθει τόσο ἀναπάντεχα, ἔτσι σὲ μιὰ στιγμή, καὶ τοὺς τὸν πῆρε, ποὺ οὔτε καὶ εἶχαν τὸν καιρὸ γιὰ συλλογισμούς.

Ἦταν Δευτέρα τὸ μεσημέρι στὶς 23 τοῦ Δεκέμβρη καὶ ἄκουγαν τὰ νέα. Κάποια Τουρκάλα μάλιστα φώναξε ἀπὸ ἀντίκρυ καὶ ζήτησε νὰ μάθει τὶ λέει τὸ ραδιόφωνο. Ἦταν ἄσχημες φαίνεται οἱ εἰδήσεις γιατὶ ὅλοι θυμοῦνται καλὰ τὸν Κόκο, ποὺ τὶς σχολίασε καὶ εἶπε:

«Τὶ φταῖμε ἐμεῖς γιὰ νὰ πληρώνουμε τὰ σπασμένα;»

Λίγο μόνο πιὸ ὕστερα ἀκούστηκε ἕνα ἐλικόπτερο νὰ περνᾶ ἀπὸ πάνω.

Τότε ὁ Κόκος ἔκανε τὴ μοιραία κίνηση. Ἄνοιξε τὴν πόρτα κι' ἔκανε ἕνα μονάχα βῆμα πρὸς τὰ ἔξω γιὰ νὰ δεῖ. Ἀπὸ ὀκτὼ μόνο βήματα, ἀπὸ ἀντίκρυ ἦρθε καὶ τὸν βρῆκε κατακέφαλα ἡ σφαίρα. Ἦταν καλὸ καὶ εὔκολο σημάδι γιὰ τὸν ἐγκληματία. Μιὰ κεφαλὴ ἑνὸς ἄοπλου ἔφηβου ποὺ κοίταζε ψηλὰ τὸν οὐρανό... Σὰν κεραυνόπληκτος ἔπεσε ὁ Κόκος. Τὸ κορμί του στὸ καλντερίμι μὲ τὸ κεφάλι νὰ κρέμεται στὸν δρόμο...

«Ἦταν ἀκαριαῖος θάνατος», μᾶς ἐξηγᾶ ὁ πατέρας.

Λὲς καὶ ἦταν τὸ σύνθημα ἐκεῖνο. Ἄρχισαν πιὰ νὰ βάζουν μὲ τὰ ὅλα τους ἀπὸ τὶς στέγες, τὰ παράθυρα... Ἦταν τελεῖως ἀδύνατο νὰ τραβήξουν τὸ πτῶμα τοῦ νεκροῦ. Σὲ λίγο ὁλόκληρη ἡ οἰκογένεια βρῆκε καταφύγιο μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους τῆς γειτονιᾶς στὸ σπίτι τοῦ Βενιζέλου.

Τὸ πτῶμα τοῦ Κόκου παρέμεινε ἐκεῖ ἐκτεθειμένο στὸν δρόμο τέσσερις ὁλόκληρες μέρες. Ὡς τὴν Πέμπτη τὸ πρωΐ. Στὸ μεταξὺ εἶχε λυώσει μέσα στὸν πυρετό της κι' ἡ Γιωργούλα.

Εἶναι πιὰ νύκτα ὅταν φεύγουμε ἀπὸ τὴν Ὀμορφίτα. Διασχίζουμε τοὺς δρόμους σιωπηλοὶ λὲς καὶ φοβόμαστε νὰ διαταράξουμε τὴ σιωπή, ποὺ βασιλεύει παντοῦ. Εἶναι ὅλα κατασκότεινα — δρόμοι, σπίτια... Ἄθελα σφίγγεται ἡ καρδιά. Θὰ κρατήσει ἄραγε πολὺ ἀκόμα ἐτούτη ἡ σκοτεινιὰ πάνω ἀπὸ τὰ σπίτια τῶν ἀνθρώπων μας; Θὰ συνεχίσει ἄραγε πολὺ ἀκόμα ὁ θάνατος νὰ παραμονεύει στὶς στέγες καὶ τὰ παράθυρα γιὰ τὶς Γιωργούλες καὶ τοὺς Κόκους;

Ποιὸς ἄλλος θὰ δώσει τὴν ἀπάντηση ἀπὸ μᾶς, τοὺς πατέρες, τ' ἀδέλφια, ἀπὸ μᾶς τοὺς κατοίκους ἐτούτου τοῦ νησιοῦ, ποὺ λέγεται Κύπρος καὶ ποὺ τίποτα ἄλλο δὲν ζητᾶ παρὰ τὴ θέση του κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο!

ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΚΤΗ ΜΑΣ κ. Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

Πάνε τρισήμισυ μῆνες ἀπὸ τότε, ποὺ πλάκωσε τὸ νησί μας ἡ κατάρα καὶ ὁ θάνατος στοιχειωμένα γυροφέρνει ἀνάμεσα μας. Πάνε τρισήμισυ μῆνες, ποὺ ὁ λαός μας παλεύει μὲ χέρια καὶ δόντια ἐνάντια στὴ μεγαλύτερη ἴσως ἀπειλή, ποὺ ὄρθρωσε μπροστά του ἡ ἱστορία του.

Δὲν εἶναι ὥρα φυσικὰ ἀκόμα γιὰ ἀπολογισμούς, γιὰ καταμέτρηση τῶν νεκρῶν καὶ τῶν μνημάτων. Ἡ μάχη συνεχίζεται καὶ ἡ σπονδὴ τοῦ αἵματος δὲν σταμάτησε. Θάρθει ὅμως, δὲν μπορεῖ παρὰ νάρθει ἡ φωτεινή, ἡ χαρούμενη ἐκείνη μέρα, ποὺ τὰ παιδιά μας θὰ πάρουν νὰ μαζεύουν ἀγκαλιὲς ὁλάκερες τὶς κόκκινες ἀνεμῶνες τῆς ἀγάπης, ποὺ τόσο ἄφθονες σπέρνει τριγύρω τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ.

Ὡς τότες ὅμως ἔχουμε χρέος σὰν ἀνταποκριτὲς στὸ μέτωπο τοῦ πολέμου νὰ διαφυλάξουμε ὅσο πιὸ πιστὰ μποροῦμε τὸ χρονικὸ τῆς θυσίας. Ἔτσι, ἐνῶ ἀκόμα τὸ αἷμα ἀχνίζει γιὰ νὰ τὸ νιώσουμε νὰ μᾶς κτυπάει ζεμαστιστὸ στὸ πρόσωπο καὶ νὰ μᾶς θυμίζει... Νὰ μᾶς θυμίζει τὸ ἱερὸ χρέος, τὶς βαρειὲς εὐθύνες.

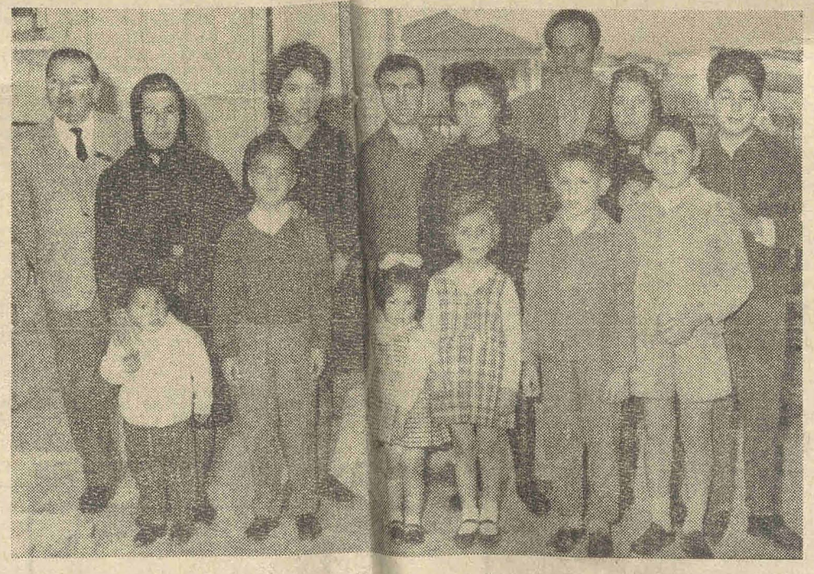

Οἱ δυὸ οἰκογένειες τοῦ Βενιζέλου (ἀριστερά) καὶ τοῦ Ψαρᾶ (δεξιά), ποὺ ὁ κοινὸς πόνος τοῦ τραγικοῦ χαμοῦ τῶν παιδιῶν τους τοὺς ἔσμιξε σὲ μιὰ αὐλή.

"Εντεκα ὀρφανὰ ἐρωτοῦν...

Ἡ μάνα δὲν ἦταν στὸ σπίτι. Μᾶς ἀνοιξε ἡ Ἀννούλα τὸ τέταρτο παιδί, 13 χρονῶν. Ψηλή, λεπτούλα, φάνταζε πιὸ ἀδύνατη ἀκόμα στὰ μαῦρα. Πλάϊ τὰ δυὸ πιὸ μικρὰ ἀδερφάκια της — ἡ Χλόη, 4 χρονῶν καὶ ὁ Ἄντρος 2. Λίγο πιὸ μέσα, στὴν πίσω αὐλὴ μᾶς κοιτάζει σοβαρὸς ὁ Χάρης, 5 χρονῶν. Ὅλοι οἱ ἄλλοι λείπουν.

Δὲν ξαίρομε πῶς ν' ἀρχίσουμε. Τὶ κουβέντα μπορεῖς νὰ κάνεις μὲ τρία φοβιτσιασμένα παιδάκια καὶ μιὰ κοπελλίτσα, ποὺ δὲν δείχνει γιὰ ἀμιλητική; Μιὰ ὅμως καὶ κάναμε τὸν δρόμο ὡς τὴν Κάτω Λακατάμια, ὅπου μετοίκησε ἡ οἰκογένεια ὕστερα ἀπὸ τὸν χαμὸ τοῦ πατέρα — ἔπεσε ὡς γνωστὸ ὁ Χαρ. Βαρνάβα στὴ μάχη τοῦ Ἁγίου Σωζόμενου — εἴπαμε νὰ μείνουμε καὶ νὰ προσπαθήσουμε.

Εὐτυχὼς μαζί μας εἶναι κι' ἕνας τοπικὸς παράγοντας ποὺ ξέρει καὶ μιλᾶ στὴ μικρὴ μ' ὅλη τὴ θέρμη καὶ τὴ στοργὴ τοῦ πατέρα.

Μᾶς ἀπαριθμεῖ τότε ἡ Ἀννούλα ὅλο τὸν κατάλογο τῶν ἀδελφῶν της. Κι' εἶναι τόσο μεγάλος.

Πρώτη λοιπὸν ἡ Ἀθηνούλα, 18 χρονῶν. Ἦταν στὴν 5η τάξη τοῦ Γυμνασίου, ὅταν σκοτώθηκε ὁ πατέρας της. Τώρα ὑπηρετεῖ πιά. Συνεχίζει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα. Γράφτηκε ἀστυνομικός!

Ὕστερα ἔρχεται ὁ Κωστάκης, 17 χρονῶν, ἀκολουθεῖ ἡ Γιόλα, 16 χρονῶν. Κι' οἱ δυό τους φοιτοῦν στὴν 5η καὶ 4η τάξη τοῦ Γυμνασίου. Μετὰ ἔρχεται ἡ Ἀννούλα. Δὲν πῆγε σὲ ἀνώτερο ἡ μικρή. Ἄρχισε νὰ μαθαίνει ράψιμο. Θέλουμε νὰ μάθουμε γιατὶ δὲν ἀκολούθησε τὸν δρόμο τῶν μεγαλύτερων της ἀδελφῶν μ